

פרשת לך לך תשע"ז

הרב ארי דוד קאהן
Adk1010@gmail.com
http://arikahn.blogspot.com

Rabbi Ari Kahn
http://Rabbiarikahn.com

1. בראשית פרק יב, א-ג

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם לְרֵ-לֶךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ: (ב) וְאַעֲשֶׂךָ לְגֹי גְדוֹל וְאַבְרָכְךָ וְאַגְדִּלְהָ שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה: (ג) וְאַבְרָכָה מִבְּרַכֶּיךָ וּמִקְלָלֶיךָ אֲרֹר וּנְבָרְכֻךָ בְּכָל מְשֻׁפַּחַת הָאָדָמָה:

2. בראשית פרק יב, ו-ט

(ו) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם עַד אֵלוֹן מוֹרָה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאָרֶץ: (ז) וַיֵּרָא ה' אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֲתָן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיְבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו: (ח) וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם הַהָרָה מִקְדָּם לְבֵית-אֵל וַיֵּט אֶהְלֵה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם וַיְבֹן-שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה': (ט) וַיִּסַּע אַבְרָם הַלּוֹךְ וַנְּסוּעַ הַנִּגְבָּה: פ

3. בראשית פרק יג, א-ה

(א) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנִּגְבָּה: (ב) וְאַבְרָם כָּבַד מְאֹד בַּמִּקְנֵה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב: (ג) וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנְּגֵב וְעַד-בֵּית-אֵל עַד-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-הָיָה שָׁם אֶהְלֵה בַּתְּחִלָּה בֵּין בֵּית-אֵל וּבֵין הָעִי: (ד) אֶל-מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר-עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה': (ה) וְגַם-לְלוֹט הֵהָלַךְ אֶת-אַבְרָם הֵיךָ צֹאן-וּבָקָר וְאֶהְלִים:

4. בראשית פרק יג, יד-יח

(יד) וְה' אָמַר אֶל-אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד-לוֹט מֵעֵמוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-אַתָּה שָׁם צְפֹנָה וּנְגִיבָה וְקִדְמָה וַיִּמָּה: (טו) כִּי אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה רֹאֵה לְךָ אֲתַנְּנָה וּלְזַרְעֲךָ עַד-עוֹלָם: (טז) וְשִׁמְתִי אֶת-זַרְעֲךָ כַּעֲפָר הָאָרֶץ אֲשֶׁרוֹ אִם-יִוָּכַל אִישׁ לְמַנּוֹת אֶת-עֵפֶר הָאָרֶץ גַּם-זַרְעֲךָ יִמָּנֶה: (יז) קוּם הַתְּהַלֵּךְ בְּאָרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֲתַנְּנָה: (יח) וַיֵּאֱהָל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בְּאַלְנֵי מִמְרָא אֲשֶׁר בְּחִבְרוֹן וַיְבֹן-שָׁם מִזְבֵּחַ לַה': פ

5. בראשית פרק טו, א-כא

(א) אַחֲרָי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר-ה' אֶל-אַבְרָם בְּמַחֲזָה לֵאמֹר אֶל-תִּירָא אַבְרָם אֲנִכִי מִגֵּן לָךְ שְׁכַרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד: (ב) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי ה' מִה-תִּתֶּן-לִי וְאֲנִכִי הוֹלֵךְ עִרְיָי וּבֶן-מִשְׁקָ בֵּיתִי הוּא דִּמְשַׁק אֲלֵיעֶזֶר: (ג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן לִי לֹא נִתְּנָה זָרַע וְהִנֵּה בֶן-בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי: (ד) וְהִנֵּה דְבַר-ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי-אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִירָשְׁךָ: (ה) וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט-נָא הַשְּׂמִימָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם-תִּוָּכַל לִסְפֹּר אֲתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֲךָ: (ו) וְהָאֱמֹן בָּה' וַיַּחֲשֶׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה: (ז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֹר כְּשָׂדִים לְתֵת לְךָ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: (ח) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ה' בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירָשְׁנָה: (ט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֵּשׁ וְתָר וְגוֹזֵל: (י) וַיִּקְחֵהָ לוֹ אֶת-כָּל-אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֲתָם בְּתוֹךְ וַיִּתֵּן אִישׁ-בִּתְרוֹ לְקִרְאֵת רַעְיוֹ וְאֶת-הַצֶּפֶר לֹא בָתָר: (יא) וַיֵּרֵד הָעֵיט עַל-הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֲתָם אַבְרָם: (יב) וַיְהִי הַשָּׁמַשׁ לְבֹאֹ וַתִּרְדָּמָה נְפֹלָה עַל-אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתת עָלָיו: (יג) וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי-גֵרָו יִהְיֶה זַרְעֲךָ

בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָנָו אַתֶּם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (יד) וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל: (טו) וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבְּרָה בְּשִׁיבָה טוֹבָה: (טז) וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הִנֵּה כִי לֹא־שָׁלֵם עֹנֵן הָאָמַרִי עַד־הַנְּהַ: (יז) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְעַלְטָה הָיָה וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׂן וְלִפְיֵד אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה: (יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת־אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזָרְעֲךָ נִתְּתִי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהָר מִצְרַיִם עַד־הַנְּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פָּרָת: (יט) אֶת־הַקִּינִי וְאֶת־הַקְּנִזִי וְאֶת־הַקְּדַמְנִי: (כ) וְאֶת־הַחֲתִי וְאֶת־הַפְּרָזִי וְאֶת־הַרְפָּאִים: (כא) וְאֶת־הָאָמַרִי וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַגְּרָגְשִׁי וְאֶת־הַיְבוּסִי: 0

6. בראשית פרק יז, א-כז

(א) וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תְּשַׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא ה' אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶךְ לְפָנַי וְהָיָה תַמִּים: (ב) וְאַתָּה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבָּה אוֹתָךְ בַּמָּאֵד מָאֵד: (ג) וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר: (ד) אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהִיִּית לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם: (ה) וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אֲבַהֶמֶן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ: (ו) וְהַפְּרִתִי אֶתְךָ בַּמָּאֵד מָאֵד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמַלְכִים מִמֶּנּוּ יֵצְאוּ: (ז) וְהַקְּמַלְתִּי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זָרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וְלִזְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ: (ח) וְנִתְּתִי לְךָ וְלִזְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֹּ אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֶת כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזַת עוֹלָם וְהִיִּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: (ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֵר אֶתָּה וְזָרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם: (י) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר: (יא) וּנְמַלְתֶּם אֶת בָּשָׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: (יב) וּבֶן־שָׁמֹנֶת יָמִים יְמוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בָּיִת וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מִכָּל בֶּן־נֶכֶד אֲשֶׁר לֹא מִזְרַעְךָ הוּא: (יג) הַמּוֹלוּ יְמוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהִיִּיתָ בְּרִיתִי בְּבָשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם: (יד) וְעָרְלוּ זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יְמוֹל אֶת־בָּשָׂר עַרְלָתוֹ וּנְכָרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיָּה אֶת־בְּרִיתִי הַפֶּר: 0 (טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שְׂרִי אֲשֶׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שִׁמָּה שְׂרִי כִי שָׂרָה שְׁמָהּ: (טז) וּבְרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נִתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן וּבְרַכְתִּיָּהּ וְהִיִּיתָ לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי: (יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלֵּבָן מֵאָה־שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם־שָׂרָה הַבַּת־תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: (יח) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעֲאֵל יְחִיָּה לְפָנַי: (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אָבֶל שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יֵלְדָת לְךָ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וְהַקְּמַלְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזָרְעוֹ אַחֲרָיו: (כ) וְלִישְׁמַעֲאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּהוּ בְּרַכְתִּי אִתּוֹ וְהַפְּרִיתִי אִתּוֹ וְהָרַבִּיתִי אִתּוֹ בַּמָּאֵד מָאֵד שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִם יוֹלֵד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גְּדוֹל: (כא) וְאֶת־בְּרִיתִי אֲקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאֲחֵרָת: (כב) וַיִּכַּל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם:

7. בראשית פרק כא, יב-יג

(יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אַל־יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנְּעַר וְעַל־אֲמָתְךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיךְ שָׂרָה שָׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע: (יג) וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׁימְנוּ כִּי זָרְעֲךָ הוּא:

8. בראשית פרק כב,

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נֹסָה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי: (ב) וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אֶהְבֵּת אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמִּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלַיךְ:

(טו) וַיִּקְרָא מִלֶּאֱהָ ה' אֶל-אַבְרָהָם שְׁבִית מִן-הַשָּׁמַיִם: (טז) וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי וְאִם-הָיָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חִשַּׁכְתָּ אֶת-בְּנִיךָ אֶת-יְחִידְךָ: (יז) כִּי-בָרַךְ אֲבָרְכְךָ וְהִרְבֵּה אֲרֻבָּה אֶת-זָרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוּל אֲשֶׁר עַל-שָׁפַת הַיָּם וַיִּרְשׁ זָרְעֶךָ אֶת שְׁעַר אֵיבָיו: (יח) וְהִתְבָּרְכוּ בְּזָרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי:

9. בראשית פרק ו, יז-כב

(יז) וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמַּבּוּל מִיָּם עַל-הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ יִגָּע: (יח) וְהִקְמֵתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתָ אֶל-הַתְּבָה אִתָּה וּבְנֵיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְנִשְׁי-בְנֵיךָ אִתְּךָ: (יט) וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיא אֶל-הַתְּבָה לְהַחֲיִיתָ אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִי: (כ) מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיִיתָ: (כא) וְאִתָּה קַח-לָךְ מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאֶסְפַּתְּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וְלָהֶם לְאֹכְלָהּ: (כב) וַיַּעַשׂ גָּם כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כִּן עָשָׂה: ס

10. רש"י בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

(יח) והקמותי את בריתי - ברית היה צריך על הפירות שלא ירקבו ויעפשו, ושלא יהרגוהו רשעים שבדור:

11. אבן עזרא בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

(יח) והקמותי את בריתי לאות שהשם נשבע לו שלא ימות הוא ובניו במבול, ואם לא נמצא בתחלה מפורש, כאשר מצאנו במשנה התורה נשלחה אנשים לפנינו (דברים א, כב). ומלת והקמותי שאקיים את שבועתי. והקרוב אלי שזאת הברית רמז לקשת. וטעם ברית הסכמה, ודבר שבחרו שנים, והוא מגזרת ברו לכם איש (ש"א יז, ח). והמלה בסמוך ובמוכרת שוה, וכן שבית יעקב (תהי' פה, ב), ובנותיו בשבית (במדי' כא, כט).

12. אבן עזרא בראשית שיטה אחרת - פירוש פרק ו פסוק יח

(יח) והקמותי את בריתי אתך - למדנו מזה הכתוב שהשם כרת עמו ברית והבטיחו שלא ימות זרעו.

13. רד"ק בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

(יח) והקמותי את בריתי אתך - ברית שאני כורת עמך שתנצל ממי המבול אתה וכל אשר עמך, אקיימו לך:

14. רמב"ן בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

... והברית הוא דבר השם כשיגזור אומר בלא תנאי ושיור ויקיים. והזכיר הברית, והזכיר שיהיה קיים, והוא כלשון קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם (אסתר ט כז), שקבלו עליהם דבר להיותו קיים:

15. הכתב והקבלה בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

והקמתי את בריתי. לכל המפרשים המקרא חסר, לכן יבארו כל אחד ענין אחר על מה היתה הקמת ברית, לרש"י על הפירות שלא ירקבו ושלא יהרגוהו רשעי הדור, לראב"ע שלא ימות במבול, לרמב"ן ברית הקשת, לר"א על קיום העולם, לרא"ש על ברית התורה. ולדעתי אין המקרא חסר כלום, וענין הברית מבואר במקרא עצמו, וזה הוא המכוון בדרך כלל: הנני עושה אתך דבר חדש ופלא גדול, והוא שהתיבה הקטנה מאד בכמותה הוא לפי ערך וסכום כל החיות העופות והרמשים, בכל זאת תכיל אותם: ועתה שמע פתרון המלות: שרש קם ישמש ג"כ על התחדשות ענין כמו וקם שאון בעמד, וקמו שני רעב, לא תקום פעמים צרה, וכן כאן והקמותי ענינו אחדש דבר מה...בריתי שרשו ברה מגזירת ברו לכם איש שטעמו בחרו לכם איש...

16. רש"ר הירש בראשית פרשת נח פרק ו פסוק יח

"ברית" היא הבטחה ללא תנאי; היא תקוים ללא קשר עם גורמים חיצוניים ואף בניגוד גמור אליהם. הבטחת "ברית" היא הבטחה "אבסולוטית" - פשוטה כמשמעה: היא מנותקת מכל קשר סיבתי ואמורה ללא תנאי. מכאן גם לשון "כריתת ברית": אין כריתה אלא הפרדה. ומכאן גם לשון "הקמת ברית", המורה על קיום ההבטחה. לא הרי "קום" כהרי "עמד" ו"התיצב": "עמידה" היא ניגודה של תנועה; "התייצבות" היא עצמאות, ניגודה של כניעה והתרפסות; ואילו "קימה" היא ניגודה של נפילה. והנה, הברית עומדת ללא תמיכה, ואין לה אחיזה בגורם חיצוני; עתידה היא ליפול מאליה, ורק כורת הברית "מקים" אותה. המושג הלועזי BUND (מלשון קשירה) איננו מתאים למושג הברית, - ולו רק משום כך ש - BUND מורה על קשר הדדי, ואילו "ברית" יכולה להיות חד - צדדית. כך ברית ה' עם נח; וכך ברית השלום שניתנה לפינחס....

17. רש"ר הירש בראשית פרשת לך לך פרק יז פסוק ב

(ב) ואתנה בריתי וגוי. היה תמים, קבל על עצמך את מצותי, - שכן רצוני לתת "ברית" ביני וביניך, שתהא "מוחלטת" מצדי ומצדך. הייעוד היהודי איננו נובע מן המאורעות הטבעיים. אי אפשר לכתוב את התפתחות ההיסטוריה היהודית - כדרך שכותבים היסטוריה של אומות העולם. בדרך הטבע - מעולם לא היה נולד היהודי הראשון, ולא היה יהודי בעולם זה מכבר. הטיפוס היהודי הוא "יצחק" - קיומו מגוחך על פי החישובים הרגילים. ותהיה זו ברית "ביני וביניך" - משני הצדדים: הקיום ההיסטורי שאני מעניק לך וההתמסרות שלך אלי - שניהם יהיו בגדר "ברית", בלתי תלויים בנסיבות ובתנאים החיצוניים.

הצירוף של "ברית" ו"נתן" - כמעט ולא נמצא במקום אחר (רק פעם אחת מצאנו בפינחס: "הנני נתן לו את בריתי שלום" - במדבר כה, יב). בדרך כלל הלשון היא: "כרת ברית", "הקים ברית", ולא: "נתן ברית". ייתכן אפוא לומר, שזה פירוש "ואתנה בריתי": לא: אכרות עמך ברית חדשה, אלא: אעביר אליך ברית, הקיימת זה מכבר. ואכן, שעה שהקב"ה נתן את הארץ לאנושות בשניה, הוא כרת ברית עם כלל האנושות; והוא הבטיח הבטחה מוחלטת של ברית, - שהאנושות לא תאבד שנית למרות כל משוגותיה שלעתיד; אלא היא תודרך ותתחנך על ידי ההשגחה האלהית: חמס והשחתת דרך ילכו ויתמעטו, והאנושות תהיה ראויה יותר ויותר לשוב אל גן עדן עלי אדמות. והקב"ה חיפש מכשיר ל"ברית" זו, למטרה מוחלטת זו. עתה הוא מבקש, שמכשיר זה נמצא לו באברהם; והרי הוא אומר: ולואי ואגשים על ידך את הברית הכרותה עם האנושות; וארבה אותך במאד מאד, בך אתחיל, אתה תהיה אבן פינה לכלל האנושות שתשוב אלי. אתה תהיה האדם הראשון, שחזרתי ורכשתיו לעתיד הישע. אנהיג אותך ואת האנושות - עד יקום כל אדם ברוחך, ורוחך תשרה על כל אדם (ראה את דברינו לעיל א, כח).

18. מלבי"ם בראשית פרשת לך לך פרק יז פסוק ב

(ב) ואתנה בריתי ביני ובינך. שבברית הראשון על מתנת הארץ כתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית. והיה הברית רק מצד הנותן לא מצד אברהם, אבל ברית הזו תהיה ביני ובינך, בענין שיחול החיוב על שני הצדדים הכורתיים ברית, כי גם אברהם התחייב א"ע להיות שותף לה' במעשה בראשית להשלים את הבריאה ולתקנה, וראשית התקון יתחיל בעולמו הקטן שהוא גופו, ובזה ארבה אותך במאד מאד, רבוי זה מענין גדולה שתגדל על כל המעשים, כי אתה לבדך תלך מהלך השלמות על כל היצור, כיכפי מה שתגבר החלק האלהי והרוחני בעולמך הקטן כן תחול השראת השכינה והאלהות בעולם הגדול: